

Паїса ПАСІЮЛА

ТАРАСОВІ ШЛЯХИ – НА СТОРІНКАХ КНИГ

Наш геніальний Кобзар – не лише Великий українець, а й людина незбагненої долі, невичерпного і неосяжного таланту, що вражає сьогодишній світ променистою силою свого пророчого і правдивого Слова.

Ми ніколи не зможемо сказати, що вже досягнули всю мудрість його творчості чи вичерпали всю скарбницю його творчої спадщини. Він був, є і залишається невідомим і таємничим у багатьох виявах його неповторного дару поета і митця. Про це свідчить хоча б той факт, що Шевченко належить до наймузикальніших поетів світу. І не лише музично-поетичною назвою своєї головної книги, на тексти і мотиви якої сотні композиторів різних країн створили близько 500 музичних творів, а й високою гармонією духу, думки і слова, що пронизує всю його творчість і що сучасні автори намагаються відтворити і зберегти у своїх творах про Кобзаря та про його бездонну спадщину. Творчість Тараса Шевченка увійшла до скарбниці найцінніших надбань світової культури.

Бібліотечний фонд інституту нараховує сотні видань шевченківської тематики. Увазі наших читачів пропонуємо публікації останніх десятиріч. Серед них цілком справедливо першими називаємо твори самого Кобзаря: "Кобзар", "Малий Кобзар", "Заповіт Кобзаря" (вірші та поеми), "Повісті", "Усі твори в одному томі" та інші збірки під різними назвами, що побачили світ у багатьох містах України: Києві, Львові, Донецьку, Харкові, Дніпропетровську.

Знаковим явищем сучасної Шевченкіани стала публікація перших томів шеститомної "Шевченківської енциклопедії", підготовленої Інститутом літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України і подарованої нашій бібліотеці головою редакційної колегії видання, академіком Миколою Жулинським. Треба згадати і про менш об'ємні книги довідкового характеру, де можна знайти інформацію про життя і творчість поета: "Сто видатних українців", "Шедеври українського живопису", "Майстри живопису", "Національний музей Тараса Шевченка".

До них додаються видання аналітико-біографічної спрямованості: "Живий Шевченко: біографічні та літературознавчі оповіді" (автор Д.Чуб), "Вічний як народ: сторінки до біографії Т.Г.Шевченка", монографія "Життя Тараса Шевченка" (автор П.Зайцев), "Доля: книга про Тараса Шевченка в образах і фактах" (упорядник В.Шевчук), "Прозвані юродивими: есеї про Тараса Шевченка" (автор Р.Горак), "Вибрані студії: Сковорода, Гоголь, Шевченко" (автор Ю.Барабаш), "Тарас Шевченко в Москві" (автор

В.Мельниченко), "Я дуже щиро вас люблю": Шевченко у розповідях сучасників".

Глибокий і неослабний інтерес літературознавчої науки до Кобзарєвої творчості, до його всеохопного і благотворного впливу на сучасну українську літературу, національну культуру і суспільств в цілому засвідчують видання науково-аналітичного характеру: "Світи Тараса Шевченка" (збірник наукових статей до 185-річчя від дня народження за редакцією Л.Залевської),

"Історична мудрість Великого Кобзаря: історизм і соціально-політичний вимір епічних творів Тараса Шевченка" (С.Цвілюх), монографія "Інтеграція позитиву у творчості Шевченка (аспекти символу, аксіології, онтології, міфу, психології і стилю)", Шевченківський збірник "В сім'ї вольній, новій", науково-популярний нарис "Великий рід великої людини", "За правду слова Шевченка: ідеологічна боротьба навколо спадщини Тараса Шевченка в Західній Україні" (М.Дубина), "Шевченкове природознавство: факти, роздуми, гіпотези" (В.Стефаник), монографія В.Матвіїшина "Український літературний європеїзм", а також видання Наукового товариства імені Тараса Шевченка "Конкорданція поетичних творів Тараса Шевченка" (за редакцією О.Ільницького).

Ціла низка книг розповідає про Тараса Шевченка як художника, про його мистецьку спадщину, про його творчі зв'язки з представниками інших видів мистецтва: "Шевченкомаляр" (Д.Антонович), "Полум'яне слово Шевченка в музиці: хорово творчість українських композиторів" (Н.Королюк), "Заворожи мене, волхве". Тарас Шевченко і Михайло Щепкін

(З.Тарахан-Бережа), "Шевченківська листівка як пам'ятка історії та культури" (В.Яцюк).

Окремі видання розкривають зв'язки Тараса Шевченка з нашим краєм, описують Шевченківські місця на Волині та Поділлі. Серед них назвемо путівник І.Дуди та Б.Мельничука "Тарас Шевченко на Тернопільщині", наукове дослідження Є.Дороша "Тарас Шевченко на Поділлі та Волині", монографію П.Кралоюка "Волинь у житті та творчості Тараса Шевченка".

У бібліотеці інституту можна ознайомитись з особливими книгами шевченківської тематики, які мають ліричний інтимну спрямованість: "Перше кохання Шевченка" (П.Зайцев), "Зоре моя вечірняя..." Т.Г.Шевченко й одвічна жіноча таїна" (упорядник В.Оваденко).

Велику увагу видатній постаті та немеркнучому талантові Тараса Шевченка приділяють українські періодичні видання. Зокрема, у журналі "Слово і час" знаходимо статтю "Наративна архітектура Тараса Шевченка" (Я.Голобородько), дослідження "Жанр аналізу окремого твору в шевченкознавстві: обґрунтування актуальності" (Г.Клочек) та інформаційне повідомлення "Філателістична Шевченкіана: зарубіжні філателістичні випуски". Журнал "Дивослово" у розділі "Мовознавство" помістив статтю "Тарас Шевченко як знакова постать у полілозі культур".

Журнал "Шкільна бібліотека" пропонує сценарій і літературну вікторину до 200-ліття Кобзаря "Вогонь поезії не згас", а також інформаційний матеріал "Т.Г.Шевченко в екслібрисах українських художників". Інший освітнянський журнал "Початкова школа" друкує дослідження М.Чумарної "Невідомий Шевченко. До 200-ліття від дня народження". Багатий шевченкознавчими матеріалами навчально-методичний часопис "Вивчаємо українську мову та літературу", де привертають увагу публікації Г.Оліної "Духовна спадщина Кобзаря: віртуальна екскурсія Шевченковим шляхами" та С.Травневої "Останні дні. Остання дорога. Перепоходження Тараса Шевченка на Чернечій горі". Л.Пазенко подає сценарій літературно-музичної композиції "Тарас Шевченко – частина серця українця", С.Веремейчук – літературну гру "Літературний AQUA – бій за життєвим і творчим шляхом Тараса Шевченка", а І.Перепелко – сценарій конкурсу "Клуб знавців життя і творчості Т.Г.Шевченка".

До такого клубу належить кожен свідомий українець, бо Великий Кобзар – частинка серця кожного із нас...

Ольга СТАВІНСЬКА

ПІД ЗНАКОМ ЙОГО ТАЛАНТУ

Під Знак Вічності потрапляють історичні особистості, котрі мають непересічне значення для світової культури. Такого знаку вони заслуговують усім своїм життям, звичайною працею, великою любов'ю до обраної справи, до людей. Вселенська любов до України, до свого народу – це та основа, яка ставить під Знак Вічності Тараса Шевченка.

У давні часи, хоронячи своїх побратимів, українські лицарі насипали шапками високу могилу, а згодом, поминаючи, щороку досипали її землею. Чим вища могила, тим глибша пам'ять. Після смерті Кобзаря кожне покоління висипало свою символічну «пригорщу землі» у вигляді віршів, пісень, наукових досліджень, цим самим продовжуючи безсмертя Великого Кобзаря.

Даний бібліографічний огляд ознайомить читачів з біографічними і літературознавчими матеріалами, які почали видаватися ще при житті Шевченка, друкуються нині і в даний час знаходяться в нашій бібліотеці. Серед них – літературно-мистецький збірник «Посвята» за редакцією Р.Лубківського, куди увійшли поетичні, публіцистичні, літературознавчі та есеїстичні твори від Маркіяна Шашкевича, Івана Франка і до сучасних авторів. Їх об'єднує відданість безсмерттю генія. «Читай-те Шевченка, а там створена вам ціла історія й душа українського народу. Там для всіх мільйонів велика книга мудрості, книга любові...».

Могутнє слово Шевченка протягом всього свідомого життя супроводжувало Івана Франка, на творчості свого попередника Каменяр зростає як поет. Та ще більше Шевченкові

твори цікавили Франка як дослідника. У книзі «Іван Франко. Шевченкознавчі студії» (упорядник М.Гнатюк) вперше в Україні зібрано шевченкознавчі матеріали, які друкувалися від 80-х

років XIX до перших десятиліть XX ст. в українських, польських, німецьких виданнях. Згруповані в одній книзі, ці праці І.Франка відображають еволюцію його поглядів, а також дають змогу глибше осягнути історичне значення художнього досвіду Тараса Шевченка в українській та світовій літературі.

На вагому думку Франка, у своїх історичних поемах Шевченко заклав основи історичної мудрості, яка в нього глибша і вільніша, аніж в тогочасних істориків. «Високі епічні зразки збагатили не тільки українську, але й світову літературу, а

висловлені в них історичні погляди й свідомість значно вплинули на активізацію історичного мислення і розвиток української історіографії». Аналізу поем соціально-політичної проблематики присвячена книга С.А.Цвілюка "Історична мудрість великого Кобзаря: історизм та соціально-політичний вимір епічних творів Тараса Шевченка".

Люди, які спілкувалися з Тарасом, ще за його життя засвідчували, що «духу його сяйво було чимось надприродним». Про особисті почуття сучасників від спілкування з генієм розповідає збірник «Я дуже щиро Вас люблю...: Шевченко у розповідях сучасників» (упорядник О.В.Ковалевський), до якого увійшли спогади таких відомих постатей, як П.Куліш, М.Костомаров, І.Тургенєв, М.Лєсков. Основою книги стала повість княжни В.М.Рєпніної «Безмовна любов». Почуття, що спалахнуло в неї до поета, лягло в основу першого твору про Шевченка, а молода княжна була першою, хто назвав тоді ще тридцятилітнього Тараса генієм. Саме цій жінці він присвятив свою поему «Тризна», в якій хотів висловитись передцією чистою, люблячою душею. Тому поема написана російською мовою. Українською її переклала М.І.Чумарна і присвятила цьому твору свій авторський проект «Тихий ангел пролетів. Сповідь Тараса Шевченка. Тризна». В книзі подано дуже щільний, але об'ємний огляд даного періоду життя поета.

Що би не робив безсмертний геній, вище всього стояла велика, безмежна, сильніша за все любов до України. І саме ця любов принесла йому всенародну шану і вічність.

Надія ПАТРА

У РАМКАХ РЕАЛІЗАЦІЇ УГОДИ

Серед низки угод, укладених нашим навчальним закладом із науково-освітніми установами України та зарубіжжя, особливе місце належить Угоді про співпрацю з Інститутом психології ім.Г.С.Костюка НАПН України, який з нагоди 200-річного Шевченкового ювілею передав нашому навчальному закладові, що носить ім'я Великого Кобзаря, 65 примірників книг 15 найменувань. Всі книги ювілейного подарунку – видання цієї академічної наукової установи.

Одна з подарованих книг – "Політико-владна еліта України: соціопсихологічна модель" (автор М.І.Пірен) – зацікавить не лише фахівців, які працюють зі студентами педагогічних спеціальностей, а й викладачів суспільних та інших дисциплін. Окремі видання привертають увагу спеціалістів різних професій: монографія "Парадигмальні зміни основ загальної психології у синергетичному контексті" (за ред. М.-Л.Чепи) – психологів, соціологів, біологів, філософів; монографія "Мова і мовлення в просторі наукової і практичної діяльності психологів" (за ред. В.В.Андрієвської) – філологів, культурологів, психологів і педагогів, а монографія "Психологічні засади організаційного розвитку" буде корисною і практичним психологам, і методистам-

організаторам виховного процесу, і соціологам-дослідникам тощо. Окремі книги задовольняють інтереси найвимогливіших дослідників етнопсихологічної проблематики. Це монографії "Етнопсихологічний дискурс глобалізації" (автор М.-Л.Чепи) і "Психологічні ретроспекції української етнокультурної моделі" (за ред. М.-Л.Чепи). Видання Інституту психології мають вихід і на природничі дисципліни: його науково-методичні рекомендації "Еколого-психологічне забезпечення якості життя" (за ред.Ю.М.Швалба) та монографія "Еколого-психологічні чинники якості життя в умовах розвитку сучасного суспільства" (за цієї ж редакцією) в однаковій мірі корисні для фахівців психолого-педагогічного і природничо-наукового напрямів.

Практично для кожного науково-педагогічного працівника нашого інституту будуть потрібними книги, що стосуються проблем становлення особистості: "Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинника розвитку особистості" (за ред. Н.В.Чепелевої), "Психологічні чинники самоідентифікації особистості в освітньому просторі" (за ред. С.Д.Максименка), "Виховання духовності особистості" (за ред. М.І.Борисшевського). Цілоком закономерно, що

така наукова установа, як Інститут психології, надає особливого значення питанням методологічного характеру, про що свідчать окремі презентовані нам книги: "Психологічне забезпечення становлення фахівця у професійних типах людини – людина" (за ред. О.М.Кокуна), "Методичні рекомендації щодо врахування соціокультурних чинників в теорії та практиці психотерапевтичної допомоги особистості" (за ред. З.Г.Кісарчук), "Методичні рекомендації батькам та педагогам: психологічний супровід становлення суб'єкта економічної ситуації" (за ред. О.В.Лавренко) і "Становлення особистості школярів з різними навчальними досягненнями в онтогенетичному просторі" (за ред. М.Т.Дригус).

На завершення повідомимо, що прилетіла перша видавнича ластівка з Інституту проблем виховання НАПН України: працівники цієї поважної наукової установи презентували до книжкового фонду нашої бібліотеки навчально-методичний посібник "Формуємо у старших дошкільників цілісне світобачення" (автори О.Л.Кононко, С.П.Нечай, З.П.Плохій та інші).

А поповнення бібліотечних фондів – це зростання нашого духовного багатства.